

2019-12-11
Ju2019/04150/KRIM

Justitiedepartementet

Brottsförebyggande rådet
Box 1386
111 93 Stockholm

Uppdrag till Brottsförebyggande rådet att följa upp 2018 års reformering av lagstiftningen om våldtäkt

Regeringens beslut

Regeringen ger Brottsförebyggande rådet (Brå) i uppdrag att följa upp och analysera lagtillämpningen av våldtäktsbrottet efter de lagändringar som infördes den 1 juli 2018. I uppdraget ingår att i relation till tidigare nivåer analysera utvecklingen av anmälningar, åtal och fällande domar. Centralt i uppdraget är att analysera om lagstiftningens intentioner tycks ha realiserats genom att vissa typer av fall som tidigare inte gick till åtal och fällande dom som våldtäkt nu gör det. I det ingår också att uppmärksamma eventuella tolkningssvårigheter och bevisproblem. Brå ska även översiktligt redovisa vilka konsekvenser lagändringarna beträffande våldtäkt har fått för fängelsestraffens längd.

Uppdraget ska redovisas till regeringen (Justitiedepartementet) senast den 15 juni 2020.

Bakgrund

Det är en grundläggande uppgift för samhället att skydda individer mot alla former av sexuella kränkningar. Att förebygga och bekämpa dessa brott effektivt förutsätter ett heltäckande och tydligt straffrättsligt skydd, men också ett väl fungerande rättsväsende som har förståelse för och god kunskap i frågor som rör sexualbrott.

Den 1 juli 2018 ändrades sexualbrottslagstiftningen så att det tydligare slogs fast att gränsen för straffbar gärning ska gå vid om deltagandet i en sexuell aktivitet är frivilligt eller inte. Det krävs inte längre att gärningsmannen har använt sig av våld eller hot, eller utnyttjat offrets särskilt utsatta situation, för

att kunna dömas för exempelvis våldtäkt. Samtidigt infördes också ett särskilt oaktsamhetsansvar för vissa allvarliga sexualbrott. Syftet med förändringarna är att tydliggöra att varje människa har en ovillkorlig rätt till personlig och sexuell integritet och sexuellt självbestämmande.

Brå redovisade i maj 2019 ett regeringsuppdrag om rättsväsendets arbete med våldtäktsärenden. I rapporten granskades anmälningar från 2016 och domar från 2017, det vill säga innan den nya sexualbrottslagstiftningen trädde i kraft. Rapporten visade att polis och åklagare överlag lägger ner ett omfattande arbete för att klara upp inkomna våldtäktsanmälningar, och att arbetet har förbättrats under de senaste åren. Brå konstaterade att det inte tycks vara möjligt att uppnå en drastiskt högre uppklaringsprocent genom ett bättre utredningsarbete, men att det finns möjligheter att ytterligare förbättra utredningarna om våldtäkt. Regeringen har också i satsningen på Polismyndigheten lyft upp behovet av att stärka kompetensen och utredningsförmågan avseende sexualbrott.

Inom ramen för studien gjorde Brå även en preliminär bedömning av de första nio månaderna med den nya sexualbrottslagstiftningen. Brå konstaterade bland annat att fem av det femtontal domar som förekommit avseende de nya bestämmelserna om våldtäkt och oaktsam våldtäkt varit fällande. Skälet till de friande domarna var att rätten inte uppfattat att det fanns tillräckliga bevis för att samlaget varit ofrivilligt. Brå får nu i uppdrag att fördjupa denna analys genom att göra en uppföljning som omfattar en längre tidsperiod.

På regeringens vägnar

Morgan Johansson

Emma Ekström

Kopia till

Statsrådsberedningen/SAM
Justitiedepartementet/PO, Å, DOM, L5
Finansdepartementet/BA
Socialdepartementet/FST
Arbetsmarknadsdepartementet/JÄM
Jämställdhetsmyndigheten
Kriminalvården
Polismyndigheten
Socialstyrelsen
Statens institutionsstyrelse
Åklagarmyndigheten
Sveriges kommuner och regioner